

2.12.2021

VN/6121/2021
VN/6121/2021-SM-16

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamishankkeen työryhmän kokous 9/2021

Aika 18.10.2021, klo 12.00-14.00

Paikka videoneuvottelu

Läsnä

Lainsäädäntöneuvos Annika Parsons, SM/pelastusosasto, puheenjohtaja
Poliisitarkastaja Konsta Arvelin, Poha
Hätäkeskusylitarkastaja Juha-Veli Frantti, SM/pelastusosasto
Erityisasiantuntija Lasse Ilkka, STM (liittyi klo 13.30)
Meripelastusasantuntija Sami Järvenpää, SM/rajavartio-osasto
Johtava asiantuntija Timo Kerttula, SM/poliisiosasto
Koulutuspäällikkö Pekka Lindholm, Pelastusopisto (poistui 13.30)
Erityisasiantuntija Teemu Luukko, SM/pelastusosasto
Palopäällikkö Juha Mujunen, Varsinais-Suomen pelastuslaitos
Johtaja Marko Nieminen, Häke (liittyi klo 12.10)
Erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja, SM/poliisiosasto
Pelastusjohtaja Esa Pulkkinen, Kanta-Hämeen pelastuslaitos
Poliisitarkastaja Marko Savolainen, Poha
Lakimies Miia Tukia, Häke
Johtava asiantuntija Linda Viitala, SM/pelastusosasto
Erityisasiantuntija Tanja Ulvinen, SM/pelastusosasto, sihteeri

1. Kokouksen avaus

Kokous avattiin klo 12.01.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja kertoi, että erityisasiantuntija Anni Pöyry ei ole enää sisäministeriön palveluksessa ja hänen tilalleen työryhmään on nimetty johtava asiantuntija Linda Viitala. Myös Hätäkeskuslaitoksen osalta on tapahtunut muutoksia. Hallintojohtaja Iiro Cloubergin tilalle on nimetty johtaja Marko Nieminen. Johtokeskuksen päällikkö Lasse Matilainen ja lakimies Miia Tukia on nimetty

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

295 480 171
358 295 480 171

916 044 635
+358 9 160 44635

kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

varajäseniksi. Lisäksi pelastuslaitosten edustajan pelastuspäällikkö Jukka Kangasvieren tilalle on nimetty palopäällikkö Juha Mujunen.

Puheenjohtaja toi esille, että poliisiosastolta kokoukseen osallistuu johtava asiantuntija Aino Salmen sijasta johtava asiantuntija Timo Kerttula.

4. Hätäkeskustietojärjestelmä ja rekisterinpitäisyys

Puheenjohtaja kävi läpi hätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamishankkeen tehtävät.

Hätäkeskustietojärjestelmän ja järjestelmässä olevien henkilötietojen käyttötarkoitus

Käytiin läpi hätäkeskustietojärjestelmän käyttötarkoitus voimassa olevan hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja lain esitöiden valossa. Viime kädessä tarkoituksena on varmistaa, että toimialat voivat toteuttaa ja noudattaa lakisääteisiä velvoitteitaan ja kansalainen saa hätätilanteessa tarvitsemansa avun oikea-aikaisesti ja viivytyksettä.

Keskusteltiin hätäkeskustietojärjestelmään talletettavista tiedoista. Näistä on tyhjentävä luettelo HäkeL:n 17 §:ssä. Oma-aloitteisten tehtävien osalta puheenjohtaja totesi, että sisäministeriön näkemyksen mukaan viranomaisen oma-aloitteiset tehtävät tulee kirjata hätäkeskustietojärjestelmään silloin, kun niillä on vaikutusta tilannekuvaan ja resursseihin.

Todettiin, että henkilötietojen käsittelytarkoitus Hätäkeskuslaitoksessa on hätäilmoituksen ja muiden kiireellistä apua vaativien ilmoitusten vastaanottaminen, arviointi ja ilmoituksen tai tehtävän välittäminen viranomaisen antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtävää sopimuksen perusteella hoitavalle. Lisäksi henkilötietojen käsittelytarkoitus on hätäkeskuspalvelujen tuottamiseen liittyvien kiireellisten ja muiden tukipalveluiden hoitaminen sekä hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen ja valvonta. Käyttötarve on olemassa myös muissa HäkeL:n 4 §:n mukaisissa tehtävissä esim. Hätäkeskuslaitoksen operatiivisen toiminnan johtamisessa ja ilmoitinlaitetehtäviin liittyen.

Pelastustoimen, poliisitoimen, sosiaali- ja terveystoimen sekä rajavartiolaitoksen osalta henkilötietojen käsittelytarkoitus liittyy mm. viranomaisten valmiuden / tilannekuvan ylläpitämiseen. Lisäksi tietoja tarvitaan esim. raportointiin ja tilastointiin sekä viranomaisen ohjeisen kehittämiseen.

Yhteenvetona todettiin, että henkilötietoja käsitellään, jotta viranomainen voi hoitaa lakisääteiset tehtävänsä ja kansalainen saa tarvitsemansa avun hätätilanteessa.

Hätäkeskuslaitos totesi, että yleiskirjaukset lain kehittämisen tavoitteista vaikuttavat kannatettavilta. Tällä tavoin päästään paremmin edistämään yhteistyötä eri viranomaisten kanssa.

Poliisihallitus toi esille, että henkilötietojen käsittelytarkoitus Hätäkeskuslaitoksessa vastaa kokousaineistossa esitettyä, mutta yksittäisten viranomaisten tehtäviin liittyviä tietoja ei Poliisihallituksen näkemyksen mukaan tarvita Hätäkeskuslaitoksen operatiivisen toiminnan johtamisessa. Poliisihallitus esitti, että hätäkeskustietojärjestelmään tallennettujen tietojen hyödyntäminen olisi hyvä kuvata. Poliisilla on moninaisia tehtäviä ja viranomaisten lakisääteisten tehtävien hoitamisessa voitaisiin hyödyntää hätäkeskustietojärjestelmän tietoja.

Hätäkeskuslaitos totesi, että hätäkeskustietojärjestelmän käyttötarkoitusmäärittely on oltava tarkkarajaista ja käyttötarkoitussidonnaisuus on huomioitava.

Poliisiosasto kannatti Poliisihallituksen esittämää ja toi esiin, että tietojen laajempi hyödyntäminen tulisi ottaa huomioon. Usein kysymys on viranomaisen omien tietojen jatkokäytöstä, joiden laajempi hyödyntäminen tulisi olla mahdollista.

Pelastusosasto totesi, että pelastustoimella on olemassa vastaavanlainen tarve tietojen hyödyntämiseen ja kannatti Poliisihallituksen esitystä.

Hätäkeskuslaitos esitti, että hälytystilanteissa luovutettujen tietojen jatkokäyttö on kannatettavaa mutta toisti sen, mitä oli aiemmin todennut sääntelyn tarkkarajaisuudesta.

Puheenjohtaja totesi, että vaikuttaa siltä, että hätäkeskustietojärjestelmän käyttötarkoituksesta on saavutettu työryhmässä yhteinen näkemys (vastaa kokousmateriaalissa esitettyä).

Sovittiin, että kokousaineisto lähetetään työryhmälle kokouksen jälkeen ja kommentit siihen voi toimittaa viikon 42 loppuun mennessä. Kommentit huomioidaan jatkovalmistelussa.

Muutostarpeet rekisterinpitäjän osalta

Puheenjohtaja kävi läpi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyä, jolla on merkitystä rekisterinpitäjyyden kannalta. Puheenjohtaja totesi, että tietosuoja-asetuksen perusteella vaikuttaa siltä, että kaikki toimialat ovat rekisterinpitäjiä omien tietojensa osalta. Voimassa oleva laki ei vastaa nykytilaa tältä osin. Asiasta on keskusteltu myös oikeusministeriön ja tietosuojavaltuutetun toimiston edustajien kanssa.

Puheenjohtaja totesi, että, mikäli jokainen toimiala on rekisterinpitäjä omien tietojensa osalta, toimialojen tulee päättää, miten toteuttavat rekisterinpitäjyyden eli onko toimiala rekisterinpitäjä vai toimialan jokainen organisaatio. Toimialoilla on myös velvollisuus valvoa tietojen käsittelyn lainmukaisuutta. Jos rekisterinpitäjiä on useampi, tulee määritellä rekisterinpitäjien välinen tietojenluovutus.

Hätäkeskuslaitos totesi, että vaihtoehtona on yksi rekisterinpitäjä tai se, että kaikki toimialat ovat rekisterinpitäjiä. Useamman rekisterinpitäjän malli lienee kysymykseen tuleva ratkaisu. Tällöin tarvitaan kuitenkin määritelmä siitä, mikä on toimialan omaa tietoa. Tämä tulee olla kirjattu selkeästi lakiin.

Poliisihallitus toi esille, että toimialan oma tieto on hyvä määritellä tarkkarajaisesti, mutta määritelmä ei voi lähteä siitä, kuka tiedon on tallentanut.

Poliisiosasto oli samaa mieltä Poliisihallituksen kanssa siitä, että tietojen tallentaminen ei ole voi olla ratkaiseva tekijä rekisterinpitäjyyden kannalta. Poliisin osalta on myös pohdittava suhde rikosasioiden tietosuojalakiin.

Puheenjohtaja nosti esiin kysymyksen jokaisen rekisterinpitäjän välisestä tietojenluovutustarpeesta.

Poliisihallitus totesi, että tietojenluovutustarve poliisin osalta liittyvät ainakin esitutkintaan ja kanteluasioiden ratkaisuihin, jotka koskevat poliisimiestä. Hätäkeskuslaitoksen osalta tietolupaan on merkitty, että hätäkeskuspäivystäjää koskevassa kanteluasiassa Hätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvonnalla on oikeus käydä katsomassa poliisin tehtävätietoja.

Puheenjohtaja tiedusteli, onko edellä mainitusta asiasta tarpeen säätää erikseen HäkeL:ssä. Hätäkeskuslaitos ei osannut ottaa kantaa, tulisiko asiasta säätää erikseen. Poliisilaissa on yleinen tiedonsaantioikeutta koskeva säännös ja esitutkintaa koskee oma lainsäädäntönsä. Poliisiosasto toi esiin, että maahanmuuttohallinnon osalta lakiin laitettiin viittaussäännös poliisin henkilötietolakiin. Poliisiosasto ja Poliisihallitus katsovat tähän liittyvää asiaa yhdessä.

Hätäkeskuslaitos totesi, että HäkeL 17:ssä on määritelty, mitä tietoja järjestelmään tallennetaan ja mitä käyttötarkoitusta varten. Se kattaa kaikki Hätäkeskuslaitoksen tehtävät. Hätäkeskuslaitoksen näkemyksen mukaan Hätäkeskuslaitos ei tarvitse tietolupamenettelyprosessia omien tehtäviensä hoitamista varten

Puheenjohtaja tiedusteli, onko Hätäkeskuslaitoksella tietotarvetta muilta toimialoilta. Hätäkeskuslaitos totesi, että HäkeL:n 18 §:ssä mainitut ohjeet ja suunnitelmat ovat välttämättömiä Hätäkeskuslaitoksen tehtävien hoitamiseksi. Hätäkeskuslaitos toi esille, että toimialojen kanssa on sovittu, että Hätäkeskuslaitos koordinoi riskianalyyysien muodostamista eri viranomaisten ohjeistuksiin pohjautuen. Tämän osalta tulee pohtia, miten kirjataan lakiin. Hätäkeskuslaitoksen kannalta tarpeellisia tietoja ovat ainakin yksiköiden ja partioiden statustiedot tehtävän suorittamisen aikana.

Poliisihallitus totesi riskiarvion osalta, että viranomaisen antaa ohjeet Hätäkeskuslaitokselle ja Hätäkeskuslaitos avustaa teknisesti. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan asia on hoidettu hyvässä yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Poliisihallitus tiedusteli Hätäkeskuslaitokselta,

toivooko se, ettei tietolupamenettelyä käytetä. Häätäkeskuslaitoksen laillisuusvalvonnasta tulee viikottain pyyntöjä käsitellä poliisin tietoja häätäkeskuspäivystäjää koskevassa kantelussa.

Häätäkeskuslaitos totesi, että kanteluprosessia varten on ollut tarkoitus, että sen laillisuusvalvonta varmistaa poliisilta, ettei kanteluvastauksen antamiseen tapahtumista, joissa on kysymys Häätäkeskuslaitoksen toiminnasta poliisille välitetyksi päätyneen tehtävän käsittelyssä, ole tutkinnallisia esteitä. Asiassa on syntynyt ilmeisesti virheellisiä käsityksiä tietolupamenettelystä.

Puheenjohtajan näkemyksen mukaan tietosuoja-asetuksen näkökulmasta toimialat rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta vastaavat tiedoista häätäilmoituksen alusta lähtien.

Häätäkeskuslaitos totesi, että häätäpuheluita käsiteltäessä kerätään tietoja montaa eri viranomaista varten näiden riskinarvio-ohjeiden mukaisesti koskien mm. tiedonhakua erilaisista rekistereistä. Moniviranomaistehtävän käsittelytapahtuman tietokokonaisuuteen voi sisältyä esimerkiksi vain terveystietoa varten kerättyä terveystietoja, joihin kaikilla viranomaisilla ei ole oikeutta. Tallenteissa näitä ei kyetä erottamaan toimialoittain. Häätäkeskuslaitos toi esille, että asiaan liittyen tulee ottaa huomioon rekisteröityjen oikeuksien lisäksi myös Häätäkeskuslaitoksen virkamiehiä koskeva tietosuoja.

Poliisihallitus totesi, että mikäli häätäpuhelu liittyy poliisin tehtäväpiiriin kuuluviin asioihin, kuuluu tallenne poliisin tehtävätietoihin, riippumatta siitä lähetetäänkö paikalle partio vai ei. Silloin, kun ei tiedetä, mihin asiakkaan ja häätäkeskuspäivystäjän välinen keskustelu liittyy, mutta se koskee poliisin tehtävää, kuuluu se Poliisihallituksen rekisterinpidon vastuulle.

Häätäkeskuslaitos totesi, että tällä hetkellä tallennehaun tekee Häätäkeskuslaitos. Pyyntöjen käsittelyyn menee 5-7 henkilötyövuotta. Vuonna 2020 Häätäkeskuslaitos hoiti yli 3000 tallennepyyntöä. ELS-häätäkeskustietojärjestelmän tallenteiden hallinnointiin on aikoinaan luotu erillinen tapahtuma-arkistointijärjestelmä TARKKI. Siihen on avattu tiedonhallintalain mukainen katseluyhteys mm. poliisin tutkinnallisiin tarpeisiin. Esitutkintaa vastaavan jatkokäytön osalta on selkein ratkaisu järjestää tietojen luovutus tiedonhallintalain mukaisen katseluoikeuden kautta myös muille mahdollisille tahoille. Häätäkeskuslaitos kertoi lisäksi, että lainsäädäntö on mahdollistanut erillistapauksissa häätäpuhelukallenteiden luovuttamisen tehtävän aikana salassapitosäännöksistä huolimatta Häätäkeskuslaitoksen päätöksellä.

Poliisihallitus katsoi, että rekisterinpito ja tietojenluovutus on pidettävä erillisinä asioina. Toimialaa koskeva tieto kuuluu toimialan rekisterinpidon alle.

Rajavartiolaitos totesi, että varsinainen jäsen toimittaa Rajavartiolaitoksen virallisen näkemyksen rekisterinpitäjyydestä.

Pelastuslaitokset totesivat, että pelastuslaitoksilla on tarve päästä tietoihin häätäilmoituksen alusta lähtien.

Häätäkeskuslaitoksen edustaja pyysi, että kokouksessa esitettyä aineistoa voi kommentoida jälkikäteen, koska esitysaineistoa ei oltu jaettu ennen kokousta ja siihen kirjattuihin kannanottoihin ei siten ole ollut mahdollisuutta perehtyä ennalta.

Puheenjohtaja pyysi, että kaikki toimialat toimittavat näkemyksensä tietojensaantioikeuteen liittyen työryhmälle 29.10.2021 mennessä.

5. Mahdolliset muut asiat

Puheenjohtaja totesin, että sosiaali- ja terveysministeriön hallituksen esitys, jolla toimeenpannaan esteettömyysdirektiivi on lähdössä lausuntokierrokselle. Asiaa ei ehditä käsitellä työryhmässä, joten puheenjohtaja pyysi, että toimialat katsovat asiaa omasta näkökulmastaan.

6. Seuraava kokous

Seuraavat kokoukset pidetään 4.11.2021 ja 29.11.2021. Jälkimmäinen kokous järjestetään hybridikokouksena.

7. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 13:40.

Puheenjohtaja

Annika Parsons

Sihteeri

Tanja Ulvinen

Liite Diaesitys: Häätäkeskustoiminnasta annetun lain uudistamistyöryhmä, kokous 18.10.2021

Jakelu Työryhmän jäsenet